

Bilthoven als bedevaartsplaats

Bilthoven als bedevaartsplaats zal weinig lezers bekend voorkomen. Toch zijn hier zaken gebeurd die aanleiding vormden voor het Meertens Instituut om Bilthoven te rangschikken onder de bedevaartsplaatsen in ons land. Wat is er aan de hand?

Het Meertens Instituut is lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en houdt zich onder meer bezig met het vastleggen van volkscultuur. Zo heeft het instituut ook het verhaal van Grietje Schouten opgetekend, dat zich afspeelt in de eerste helft van de vorige eeuw.

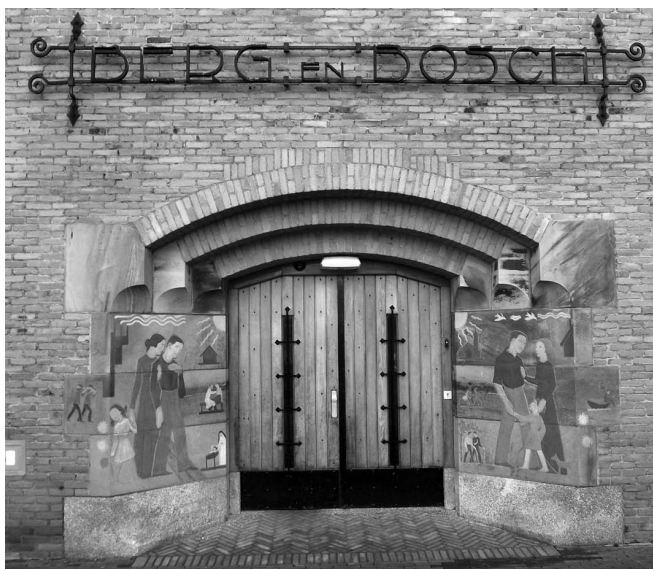
Grietje Schouten.

Kapel Berg en Bosch.

Grietje Schouten werd geboren op 17 oktober 1915 op Marken en werd Nederlands Hervormd gedoopt. Tot haar 14e jaar volgde ze onderwijs en daarna kwam ze in een dienstbetrekking bij een streng gereformeerd gezin. Op haar 21e bleek ze tuberculose (TBC) te hebben en werd ze bij grote uitzondering – dankzij de inspanning van haar huisarts – in april 1938 in het katholieke sanatorium Berg en Bosch te Bilthoven opgenomen. Hier vormden de zusters Dominicanessen, die een slotklooster op het terrein naast de kapel hadden, zowel de staf als de verpleging.

De geestelijke verzorging was in handen van een rector, de priester J. Spelbrink, met wie Grietje al snel een hechte band ontwikkelde. Liturgie en devotie speelden in die dagen een grote rol in het dagelijks leven in Berg en Bosch, met als hoogtepunt de jaarlijkse sacramentsprocessie die van paviljoen naar paviljoen trok. Dit religieus gestructureerde leven moet grote indruk hebben gemaakt op Grietje met haar protestantse achtergrond. Ze ontwikkelde een fascinatie voor allerlei religieuze rituelen, zoals het regelmatig op zaal ontvangen van de communie

Hoofdingang van Sanatorium Berg en Bosch.

en het vieren van de eerste vrijdag van de maand, en kwam in overleg met rector Spelbrink tot de keuze katholiek te worden. Dit werd door de hele sanatoriumgemeenschap als een feest gevierd en zo werd Grietje op 6 juli 1939 herdoopt en deed ze enkele dagen daarna haar eerste communie. In juli 1940 keerde ze terug naar Marken, maar bleef contact houden met rector Spelbrink. Gaandeweg ontwikkelde zich bij haar het verlangen om in een klooster in te treden en in mei 1943 keerde ze terug naar Berg en Bosch om het jaar daarop opgenomen te worden in de derde orde van Sint Dominicus. Helaas verergerde haar ziekte geleidelijk en op

3 januari 1947 overleed Grietje Schouten op 31-jarige leeftijd. Ze werd begraven langs de spoorlijn aan de rand van het kerkhof van de parochie van O.L Vrouw van Altijddurende Bijstand te Bilthoven.

Het moet een zeer eenvoudig graf geweest zijn, dat door Albert Kuyle in zijn in 1950 uitgegeven boekje 'Grietje Schouten'. Het levensbeeld van een Marker meisje als volgt wordt beschreven: "Daar ligt ze, onder een eenvoudig blauw-stenen kruisje, waarop alleen de

data staan van haar geboorte voor de aarde en die voor de hemel. En haar eenvoudige meisjesnaam, Grietje Schouten, in een kinderlijke banderol over de steen gesneden. Een tapijt van kleine vetplantjes kruipt over de schrale zandgrond waarin men haar begroef. Aan weerszijden van het kruisje staat een kleine conifeer, zoals kinderen zich de cypressen dromen langs een hemelse oprijlaan." Kuyle ligt sinds 1958 ook op deze begraafplaats en zijn persoon en graf zijn door mij besproken in het september 2011 nummer van De Biltse Grift. Tot zover het aardse leven van deze jonge vrouw.

Maar vervolgens gebeurden er bijzondere dingen. Vooral in de periode 1946-1959 werd er melding gemaakt van verschillende gebedsverhoringen. In die jaren trok het graf van Grietje mensen uit Marken, Volendam en Monnickendam, naast medepatiënten en staf van het sanatorium. Rector Spelbrink en enkele Dominicanen verrichtten propagandawerk voor de verering van Grietje Schouten. Even was Bilthoven een echte bedevaartsplaats geworden. Maar na 1960 nam de belangstelling

voor Grietje en haar graf geleidelijk af, wellicht mede door de omvorming van het sanatorium tot een Medisch Centrum waardoor de banden met de katholieke arbeidersbeweging wegvielen, en ook het feit dat de belangstelling niet echt geworteld was in de Bilthovense parochiegemeenschap maar vooral van buiten was gekomen. Uiteindelijk is het graf van Grietje Schouten in 1980 geruimd en herinnert niets meer aan de tijd van vrome verering. En zo vervliegt alles in de tijd.

De tekst op de gevelsteen luidt:
UIT JEZUS' ALLERHEILIGST HART
Geworde den lijders aan tuberculose voor wie
herwonnen levenskracht instelling van het
Rooms Katholiek werkliedenverbond
dit sanatorium Berg en Bosch bouwde
genezing en genade voor aardsch en hemelsch leven
19 18/7 33